

HUMANISTIKA

Področje: 6.02 – arheologija

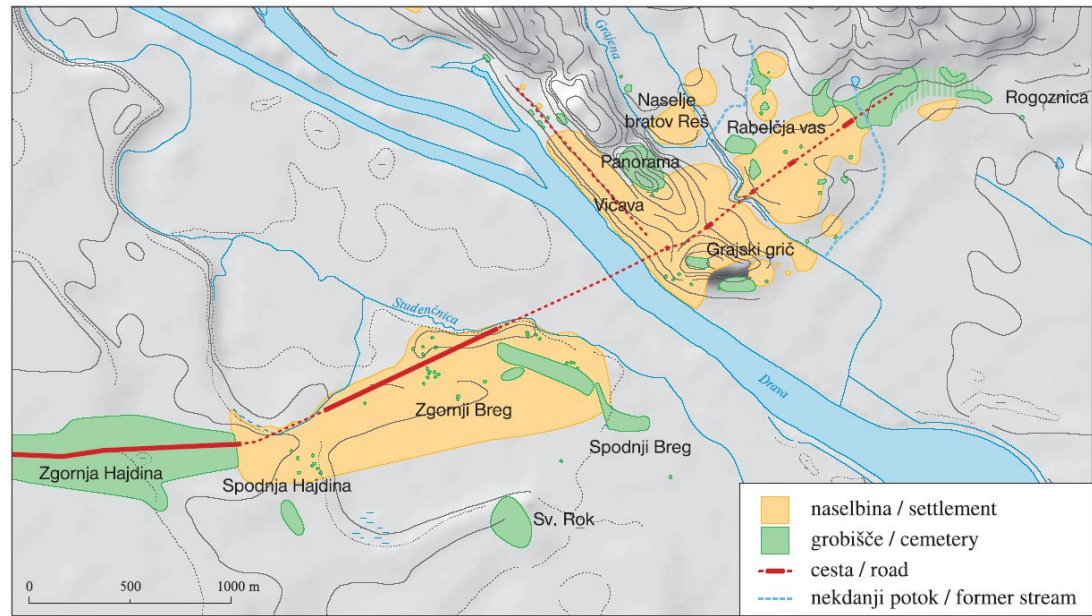
Arheologijo kot stroko vzpostavlja snovnost njenih informacijskih virov. Ukvarja se s tvrnimi preostanki človeške dejavnosti v minulosti. Posledice tega so naslednje: da so količine informacij, ki jih mora arheolog obvladati, da dobi vsebinsko kakovostne podatke, ogromne. To ne pomeni samo obsežnih terenskih raziskav, ampak pomeni tudi zelo dolgotrajno poizkopavalno, kabinetno in laboratorijsko delo. Nadalje, da je izjemno pomemben stik s terenom, z vsakokratnim najbenim okoljem, da ta stik nikoli ni tako dobro dokumentiran, da ne bi mogel biti še bolje in da so zato posledično potrebne nenehne nove terenske raziskave. Te namreč ne le prinašajo nove in na nov način zajete informacije, ampak pomagajo na nov, dopolnjen način ovrednotiti tudi starejše terensko gradivo. Iz tega logično sledi, da arheološke raziskave niso kratkotrajne, ampak gre za stalno dejavnost, ki v teku let ustvarja posamezne konkretne raziskovalne rezultate. Trajno dejavnost onemogoča "kompetitivni" sistem projektne financiranja. Sedanji raziskovalni rezultati so še odraz starega, tematsko kontinuiranega raziskovanja ter trmastega in entuziastičnega vztrajanja raziskovalcev projektne financiranja navkljub, ki spodjeda raziskovalno substanco. Toliko opevana skrb za davkopljučevalski denar, je v resnici ravno nasprotno, tehnično dovšeno birokratsko zapravljanje denarja. Poleg tega raziskovalcem na skrajno perfiden način jemlje tudi tisto, kar je najdragocenejše – njihov čas. Smo namreč v situaciji, ko povprečen raziskovalec porabi že tretjino delovnega časa za nepomembnosti administrativnega izvora, namesto, da bi se ukvarjal z raziskavo samo.

HUMANISTIKA

Področje: 6.02 – arheologija

dosežek

HORVAT, Jana, DOLENC VIČIČ, Andreja. Arheološka najdišča Ptuja : Rabelčja vas = Archaeological sites of Ptuj : Rabelčja vas, (Opera Instituti Archaeologici Sloveniae, 20). Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, Založba ZRC, 2010. 212 str., ilustr. ISBN 978-961-254-237-5.

Območje Ptuja leži na eni osrednjih prometnih točk na širšem obrobju vzhodnih Alp in je že v davni predstavljal pomembno poselitveno središče. Na območju Rabelčje vasi, ki zajema slabo tretjino rimskega mesta Petoviona, je bilo v dveh stoletjih več kot 160 arheoloških odkritij in raziskav. V zadnjih štirih desetletjih so tu potekala obsežna zaščitna raziskovanja, ki so razkrila številne prazgodovinske ostanke ter vzhodno, obrtniško četrt antičnega mesta z glavno cesto in razsežnimi grobišči. Za sestavo končne sintetične slike, ki jo podaja delo, je bilo potrebno večdesetletno mukotrpno zbiranje zelo razdrobljenih informacij, ki so se skrivale v arhivih različnih muzejev, spomeniškovarstvenih in drugih ustanov. Pred nami nastaja celostna slika nekaj časa najpomembnejšega mesta zahodnega Balkana.

Arheološka najdišča so v knjigi predstavljena v obliki kataloga in umeščena na pregledne karte v merilih 1 : 2500 in 1 : 5000 ter na podrobne karte v večjih merilih. Katalog je razdeljen po velikih časovnih obdobjih na prazgodovinski, rimski, zgodnj srednjeveški in poznosrednjeveško-novoveški del. Veliko truda je bilo vloženo v natančno in utemeljeno umestitev na karte ter v povezavo najdišč z omembami v literaturi. Na kratko je predstavljen potek raziskav, opis ostankov ter datacije, ki dosledno temeljijo na že objavljenih podatkih. Monografija združuje dosedanje vedenje o poselitveni zgodovini od eneolitika do zgodnjega srednjega veka na vzhodnem območju Ptuja, v Rabelčji vasi. Poudarek je na rimskem obdobju, ko se je tu širil vzhodni predel rimskega mesta Petoviona.

HUMANISTIKA

Področje: 6.02 – arheologija

dosežek

GASPARI, Andrej. "Apud horridas gentis ---" : začetki rimskega mesta Colonia Iulia Emona = beginnings of the Roman town of Colonia Iulia Emona. Ljubljana: Muzej in galerije mesta Ljubljane: = Museum & Galleries of Ljubljana, 2010. 152 str., ilustr. ISBN 978-961-6509-19-0.

Raziskava prinaša tako nova spoznanja kot dopolnitve in potrditve nekaterih domnev o začetnih fazah gradnje obzidane naselbine na levem bregu Ljubljanice, ki velja za skoraj ideal mesta s pravokotno urbanistično zasnovo značilno za republikanske in Avgustove kolonije v severni Italiji. Ime Emona se zelo verjetno nanaša na železnodobno naselbino staroselcev na območju med vrhom Grajskega griča in njegovim jugovzhodnim vznožjem, na kateri so se že v sredini 1. stoletja pr. n. š. naselili italjski trgovci, medtem ko so tabor oz. bivališča vojakov razkrila arheološka izkopavanja na lokaciji Tribuna na Prulah.

Vedno bolj utemeljena je teza, da je bilo obzidano mesto na levem bregu Ljubljanice zgrajeno v zadnjih letih Avgustove vladavine in da nima prehodnika v starejši rimski naselbini ali večji vojaški utrdbi. Jarka trikotnega preseka kaže, da gre zelo verjetno za vadbeni izkop pomanjšane verzije obrambnega jarka. V naslednjem koraku je sledilo nasipanje celotne površine z debelim humoznim nasutjem. Ta generalna izravnava je bila namenjena trasiranju obzidja, ki mu je sledila umestitev foruma, mreže ulic in stavbnih blokov – inzul. Vlogo vojske vidimo predvsem v zagotavljanju tehničnega kadra (*gromatici, architecti, mensores*) ter pri nadzoru in straži delovne sile.

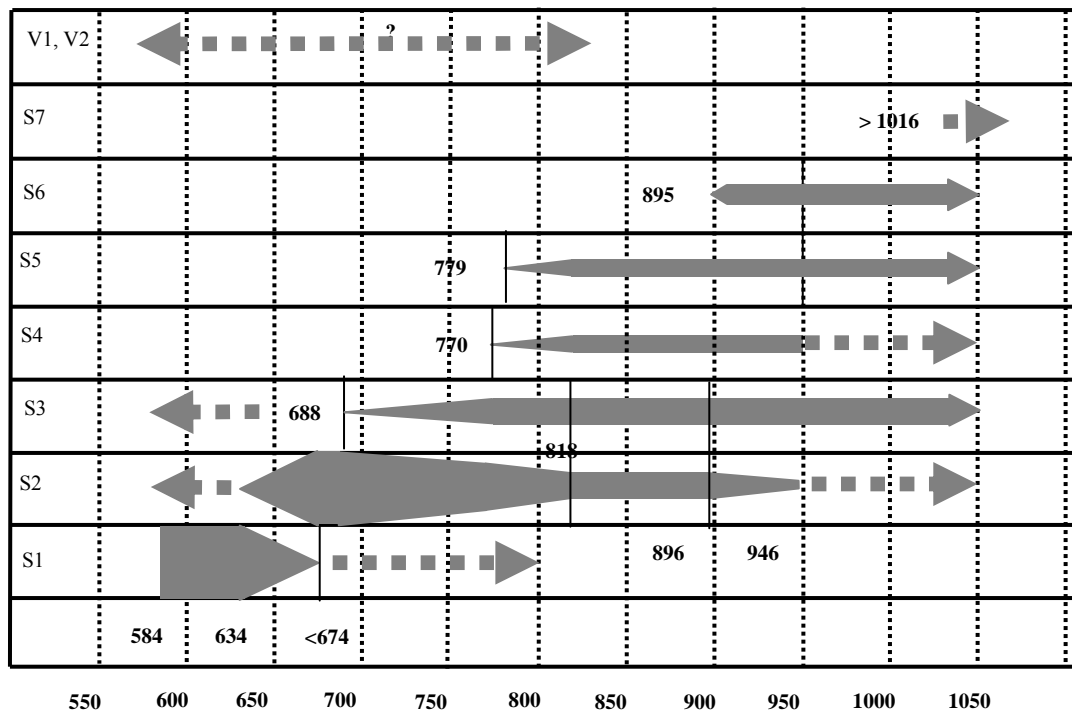
Nova arheološka odkritja v ožjem ljubljanskem prostoru prinašajo spoznanja, ki bistveno prispevajo k razpravi o (ne)obstoju legijskega tabora na mestu poznejše civilne naselbine, hkrati pa izsledke raziskav, ki so potekale že pred stoletjem, povezujejo v zaokroženo podobo nastanka in razvoja rimskodobnega mesta.

HUMANISTIKA

Področje: 6.02 – arheologija

dosežek

*PLETERSKI, Andrej,
Zgodnjesrednjeveška naselbina na
blejski Pristavi : tafonomija,
predmeti in čas, (Opera Instituti
archaeologici Sloveniae, 19).
Ljubljana: Inštitut za arheologijo
ZRC SAZU, Založba ZRC, 2010. 261
str., ilustr. ISBN 978-961-254-206-1.*

Blejska Pristava spada med tista arheološka najdišča, ki predstavlja vzorec, v katerem se kažejo številni splošno veljavni procesi. Osnovno vprašanje, ki ga delo razrešuje, ter ga doslej v stoletju in pol arheoloških raziskav za celotni vzhodnoalpski prostor še nihče ni razrešil, je vprašanje kronologije zgodnjesrednjeveške lončenine, ki predstavlja 99% vseh premičnih najdb in daje ključne informacije o preteklosti. Izhodišče za to je bila klasifikacija ustij loncev, ki gradi na dosedanjih praktičnih in teoretičnih spoznanjih ter uvaja preprosta in jasna merila, ki temeljijo na ideji miselnih modelov. Ob tem avtor razvije metodo uporabe C-14 datacij za datiranje klasificiranih skupin ustij. Rezultate združi v referenčno tabelo skupin ustij, ki uvaja povsem nov način datiranja. Avtor ta postopek preizkuša na več načinov in ga na koncu uporabi pri datiranju tako naselbine na Pristavi kot celoti, kot tudi pri posameznih stavbah te naselbine. Predpogoj temu je tafonomska analiza naselbinske plasti, ki je predmet posebnega poglavja. Referenčna tabela ustij, ki jo avtor razvije in sestavi, velja za vzhodne Alpe in bližnjo jugozahodno Panonijo. V določeni meri je lahko uporabna tudi širše. V temelju spreminja dosedanje datiranje zgodnjesrednjeveških naselbin, prihrani ogromno časa in prinaša natančnost, kakršne doslej nismo zmogli doseči. Ob vsem tem avtor načrtno razvija in izboljšuje slovensko strokovno izrazoslovje.

Delo razrešuje vrsto povsem splošnih raziskovalnih paradigem srednjeevropske zgodnjesrednjeveške arheologije. S tem daje izjemno velik pospešek razvoju tega znanstvenega področja. Kot pionirsko delo nima velikega pomena samo za slovenski znanstveni prostor, ampak tudi za mednarodnega. Zato lahko upravičeno pričakujemo, da bo hitro postalo temeljno referenčno delo pri datiranju zgodnjesrednjeveške naselbinske lončenine.